

SVARSSKRIVELSE

Datum
2024-11-14

Dnr
2021/3087

Högsta domstolen
Hogsta.domstolen@dom.se

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 26

INKOM: 2024-11-14
MÅLNR: T 1101-24
AKTBIL: 19

Mål nr T 1101-24; Arne Gavelin ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

---

Staten lämnar följande svarsskrivelse.

Inställning m.m.

- 1 Staten motsätter sig ändring av hovrättens dom.
- 2 Staten begär ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen med ett belopp som senare kommer anges.

Grunder m.m.

- 3 Den fråga som Högsta domstolen har att pröva i målet är bedömningen av skadestånd för annan ideell skada enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen. Staten anser att hovrätten har kommit till ett riktigt slut i denna del. Några skäl att ändra hovrättens dom föreligger därmed inte.
- 4 Till stöd för sin inställning kommer staten i det följande utveckla sin syn på hur ersättning för annan ideell skada bör fastställas och särskilt hur denna förhåller sig till kränkingsersättning med anledning av brott, liksom vilken betydelse Europadomstolens praxis, subjektiva förhållanden hos den enskilde och förändringar i penningvärdet har för prövningen. Därefter kommer staten att redovisa sin bedömning avseende den ideella skadan och nivån på ersättningen i nu aktuellt mål.

Ersättning för annan ideell skada

Övergripande utgångspunkter för bedömningen av ersättningsnivån

- 5 Med annan ideell skada avses skada som uppkommit till följd av en överträdelse av Europakonventionen och som inte ersätts med stöd av 3 kap. 4 § 1 skadeståndslagen dvs. i regel skada som består i olika negativa känslor som inte tar sig sådana medicinska uttryck att det är fråga om personskada (prop. 2017/18:7 s. 31). Skadestånd för annan ideell skada syftar således till att ersätta bl.a. negativa känslor och upplevelser av obehag och lidande som uppkommit till följd av att staten överträtt Europakonventionen.

- 6 Då en ideell skada inte direkt kan värderas i pengar ersätts sådan skada enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen utifrån en allmän skälighetsbedömning där ersättningen ska utges i proportion till den överträdelse som har konstaterats. I lagtexten uttrycks detta genom att hänsyn ska tas till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt.
- 7 Med överträdelsens art avses i första hand vilken rättighet som har överträtts och hur allvarlig överträdelsen har varit. Vad avser omständigheterna i övrigt öppnas det här upp för bedömningar som inte direkt tar sikte på överträdelsen. De omständigheter som avses kan vara av olika slag men de hänför sig huvudsakligen till vad en överträdelse närmare innebär för en skadelidande. Sett tillsammans ger dessa bedömningsgrunder möjlighet att göra en helhetsbedömning av den uppkomna skadan och leda till väl avvägda ersättningsnivåer.
- 8 Överträdelsens art och omständigheterna i övrigt ger dock inte någon närmare ledning för om en överträdelse ska ersättas med 10 000 kr, 100 000 kr eller 1 000 000 kr. Svårigheten ligger i att den ersättning som fastställs för ideell skada i grund och botten är en rättspolitisk fråga där förhärskande etiska och sociala värderingar avgör vad som är en rimlig nivå. Vissa hållpunkter för att ge bedömningen enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen en mer konkret innebörd kan dock utläsas av förarbeten och rättspraxis.
- 9 För det första är skadeberäkningen av annan ideell skada inordnad i det svenska skadeståndsrättsliga systemet genom att den ska harmoniera med kränkingsersättningen vid brott (prop. 2017/18:7 s. 36 och 39). Att ersättningsnivåerna ska harmoniera med kränkingsersättningen har sin grund i att även om kränkning på grund av brott och överträdelse av Europakonventionen, dvs. orsakerna till de negativa upplevelserna, har olika karaktär så har ersättningen för kränkningarna liknande syften. De upplevelser som ska ersättas kan också ofta vara snarlika (se t.ex. Ds 2007:10 s. 34, NJA 2007 s. 584, SOU 2010:87 s. 403 och prop. 2017/18:7 s. 32 och 38). Primärt handlar det om att ersätta en viss sorts skada och det är då inte av avgörande betydelse på vilket sätt den tillkommit.
- 10 För det andra har lagstiftaren ansett att Europadomstolens utdömda belopp inte ska vara normgivande (prop. 2017/18:7 s. 36 f., för en närmare genomgång av skälen mot att Europadomstolens praxis rörande artikel 41 inte bör vara normerande se SOU 2010:87 s. 406 f.). Betydelsen av Europadomstolens praxis vid bedömningen av skadeståndets storlek ligger i stället i att den anger en nedre gräns; skadeståndet får inte hamna på en uppenbart orimlig nivå på sätt att det brister i uppfyllandet av rätten till effektivt rättsmedel enligt artikel 13 i Europakonventionen (prop. 2017/18:7 s. 37 och 67 f.).
- 11 För det tredje är skadeståndsansvaret inte tänkt att ersätta alla upplevelser av oförrätter med pengar. I praxis har det ansetts att en rätt till ersättning för annan ideell skada förutsätter att skadan är av någon storleks-

ordning och gränsen har dragits vid 10 000 kr (NJA 2012 s. 211 I p. 26, NJA 2013 s. 842 p. 61, NJA 2014 s. 499 II p.17, prop. 2017/18:7 s. 33 och 66, och SOU 2020:44 s. 274 f.).

- 12 Slutligen kan konstateras att lagstiftaren på senare tid har bekräftat förhållningssättet att ersättning för rättighetsöverträdelser ska harmoniera med kränkingsersättningen. I samband med att ersättning för överträdelser av 2 kap. regeringsformen kodifierades i augusti 2022 angav lagstiftaren att även dessa överträdelser skulle ersättas enligt samma principer som vid överträdelser av Europakonventionen (prop. 2021/22:229 s. 41 ff.).

Närmare om jämförelsen med kränkingsersättning

- 13 Det här målet aktualiserar dels frågan om vad som närmare avses med att den ideella skadan ska harmoniera med kränkingsersättningen, dels om vad som krävs för att skadestånd motsvarande de högre beloppen för kränkingsersättning ska kunna dömas ut. Enligt staten besvaras dessa frågor genom en analys av hur jämförelsen med kränkingsersättning kan låta sig göras.
- 14 Av förarbetena framgår det att huvudregeln är att ersättningen för annan ideell skada inte avsevärt ska avvika från vad som döms ut som kränkingsersättningen i liknande fall och att skadeståndsbeloppet ska motsvara de belopp som döms ut som kränkingsersättning (prop. 2017/18:7 s. 39).
- 15 Lagstiftaren var medveten om att det i praktiken är svårt att exakt jämföra olika typer av konventionsöverträdelser med olika typer av brott. Men samtidigt uttalas det i förarbetena att de belopp som döms ut i kränkingsersättning ger en fingervisning om hur annan ideell skada kan ersättas vid olika typer av gärningar. Endast i de fall där det har varit fråga om en rättighetsöverträdelse som har varit särskilt ingripande, långvarig eller allvarlig och som till sin natur ger mer omfattande och djupgående konsekvenser för en enskild och dennes välbefinnande kan det bli aktuellt att bestämma ersättningen i paritet med de belopp som döms ut vid exempelvis våldtäkt eller mordförsök. För rättighetsöverträdelser som avser t.ex. långsam handläggning eller andra processuella brister är det normalt mer adekvat att göra jämförelser med kränkingsersättning som betalas ut vid mindre allvarliga brott. (Prop. 2017/18:7 s. 39 och 65.)
- 16 De slutsatser som kan dras av förarbetsuttalandena är att ersättning för annan ideell skada med anledning av en överträdelse av Europakonventionen där ett erkännande inte är tillräckligt, ska hamna någonstans inom det spann som följer av skadeståndsnivåerna för kränkingsersättning. Spannet ger dock endast de yttre ramarna och jämförelsen kan inte stanna där.
- 17 Mot bakgrund av att lagstiftaren har valt att koppla bedömningen av annan ideell skada till kränkingsersättningen genom att använda loku-

tionerna ”harmoniera med,” ”jämförliga fall,” ”liknande fall,” ”motsvara” och ”bedömas på ett likartat sätt” ska den aktuella överträdelsen även sättas i relation till, dvs. jämföras med, konkreta belopp som döms ut i kränkingsersättning. Om detta inte görs ges ingen egentlig vägledning för ersättningsnivån bortsett från en nedre och övre gräns.

- 18 Frågan är då hur denna jämförelse ska göras. Enligt staten är inte syftet med jämförelsen att försöka likställa det handlande som utgör konventionsöverträdelser med olika typer av brott. Konventionsöverträdelser och brott som enskilda begår mot varandra är handlingar som är av så olika karaktär att den jämförelsen svårligen låter sig göras. Med andra ord, jämförelsen med kränkingsersättningen ska inte inriktas på att försöka identifiera vilket motsvarande brott eller brottslig handling som begåtts mot den enskilda genom överträdelsen.
- 19 Den likhet som däremot finns mellan kränkingsersättning med anledning av brott och överträdelser av konventionen består i att liknande sorters negativa upplevelser och känslor kompenseras genom ersättningen i båda fallen. Precis som vid kränkning med anledning av brott avser annan ideell skada att ersätta den kränkning av den personliga integriteten som uppkommer i samband med en överträdelse av Europakonventionen. Jämförelsen bör därför ta sikte på att försöka identifiera olika typer av brottskategorier där kränkingsersättningen avser att ersätta känslor och upplevelser av liknande slag, eller jämförbar nivå, med den kränkning som har uppkommit vid överträdelsen. Ett annat sätt att uttrycka det är att graden av lidande, dvs. kränkningens allvar, som på objektiva grunder avses att ersättas vid kränkingsersättningen för olika gärningar ska vara jämförbar med det objektiva lidande som typiskt sett kan anses följa av en viss överträdelse av Europakonventionen.
- 20 Jämförelsen bör inte heller låsas fast vid endast en brottskategori. För att säkerhetsställa att resultatet inte blir stötande kan det vara lämpligt att göra jämförelser med flera olika typer av brott för att få en uppfattning om vad som utgör en skälig ersättningsnivå.
- 21 Jämförelsen med kränkingsersättningen i liknande fall utgör dock endast en utgångspunkt för att försöka klargöra var i det aktuella spannet det ideella skadeståndet rimligen bör ligga. Utifrån omständigheterna i det enskilda fallet kan ersättningen därefter, om det är nödvändigt, justeras antingen upp eller ned för att finna en rimlig nivå.
- 22 Med denna förståelse av hur jämförelsen med kränkingsersättningen låter sig göras blir det tydligt att det, för att skadestånd med belopp motsvarande de som döms ut vid våldtäkt och mordförsök ska bli aktuellt, inte är fråga om att identifiera en överträdelse som till sin karaktär kan liknas vid dessa allvarliga brott. För att de högsta ersättningsnivåerna ska bli aktuella ska det i stället röra sig om överträdelser där den enskilda utsätts för en kränkning som sett till graden av allvarlighet är motsvarande det som offer för våldtäkt eller mordförsök utsätts för. Det bör därför röra sig om rena undantagsfall då så höga belopp kan dömas ut.

- 23 Staten vill inte ge sken av att tillvägagångssättet alltid är enkelt att tillämpa, det framstår inte som självklart att identifiera vilka brottskategorier där brottsoffret har utsatts för en motsvarande kränkning. Men det är den metod som lagstiftaren förordat för att främja förutsebarheten och för att upprätthålla legitimiteten och acceptansen för systemet. Genom att harmoniera det ideella skadeståndet med kränkingsersättningen finns praxis avseende kränkingsersättningar att falla tillbaka på för att kunna fastställa en rimlig ersättningsnivå.
- 24 Mot denna förståelse av hur jämförelsen ska göras kan det invändas att det inte går att jämföra allvarlighetsgraden av en överträdelse av Europakonventionen med den kränkning som uppstår till följd av brottslighet som begås av enskilda. Samma principiella invändning kan dock även riktas mot hur kränkingsersättning fastställs för olika typer av brott. Vid fastställande av kränkingsersättning görs relativa skillnader i graden av kränkning, på extern nivå, utifrån olika typer av brott. Utifrån de belopp som normalt döms ut enligt schabloner kan exemplet ges att en synnerligen grov misshandel värderas till samma grad av kränkning som våldtäkt även om det är fråga om två helt skilda typer av brott. Domstolarna ställs därför redan idag inför svårigheten att värdera och gradera allvarlighetsgraden av olika typer av kränkande handlingar i förhållande till varandra.

Betydelsen av Europadomstolens praxis

- 25 Att Europadomstolens uttömda skadeståndsbelopp inte ska vara normerande medför emellertid inte att skadeberäkningen ska ske helt fristående från de belopp som Europadomstolen dömer ut. Betydelsen av Europadomstolens praxis är dock, som ovan konstaterats, begränsad till att sätta en nedre gräns för bedömningen på så sätt att skadeståndet, enligt nationell rätt, inte får leda till uppenbart orimliga resultat. Med andra ord får beloppet som döms ut inte vara så lågt att beloppet i sig riskerar att kravet på effektivt rättsmedel i artikel 13 inte efterlevs.
- 26 Jämförelsen med praxis från Europadomstolen måste dock göras med försiktighet. Om det finns liknande fall beträffande Sverige bör dessa rättsfall beaktas i första hand. Vad gäller fällningar mot andra länder måste en jämförelse göras med stor återhållsamhet och urskillning. Normalt sett bör inte de belopp som döms ut i enlighet med svenska ersättningsnivåer utgöra någon kränkning av artikel 13 (jfr t.ex. *Isaksson mot Sverige*, no 9542/11, 27 januari 2017 med däri hänvisade rättsfall och se även NJA 2012 s. 211 I p. 13).

Betydelsen av subjektiva förhållanden

- 27 En annan fråga som aktualiserats i målet är hur de subjektiva momenten vid en överträdelse ska beaktas och hur de påverkar bedömningen av skadeståndets storlek.
- 28 Även i denna del blir det återigen av vikt att beakta att ett ideellt skadestånd inte kan mätas ut i pengar likt vid en person- eller sakskada och att bedömningen av skadeståndets storlek ytterst är en skönsmässig bedömning. Det avgörande är därför hur en överträdelse typiskt sett upplevs av en person i den skadelidandes situation (prop. 2017/18:7 s. 40). Av detta följer att bedömningarna måste bli mer schablonartade. En fördel med schablonartade bedömningar – förutom att de underlättar rättstillämpningen – är att de även underlättar skaderegleringen till fördel för den skadelidande (jfr NJA 2013 s. 1046 p. 2).
- 29 Vissa avsteg från den schablonartade bedömningen kan dock behöva göras med hänsyn till omständigheter i det enskilda fallet. Vad avser subjektiva faktorer kan dessa, som vid kränkingsersättning, i särskilda fall beaktas i viss mån (prop. 2017/18:7 s. 40 och prop. 2000/01:68 s. 51). I förarbetena nämns bland annat att hänsyn till viss del kan tas till om överträdelsen drabbat någon som kan anses vara mer sårbar eller till intensiteten i den skadelidandes upplevelser av överträdelsen.
- 30 Alla subjektiva moment ska dock inte vägas in. Den omständigheten att den skadelidande faktiskt har känt sig mer kränkt än vad som följer av den typiserade bedömningen ska exempelvis inte beaktas (prop. 2017/18:7 s. 65 och NJA 2012 s. 211 I p. 30).

Betydelsen av förändringar i penningvärdet

- 31 För att ersättningsnivåerna vid kränkning av brott inte ska urholkas måste ersättningarna höjas i takt med den allmänna inflationen. I första hand ankommer det på rättstillämpningen att se till att ersättningsnivåerna utvecklas dynamiskt genom att de succesivt anpassas efter bl.a. förändringar i penningvärdet (prop. 2021/22:198 s. 24). Samma princip bör även gälla vid skadestånd för konventionsöverträdelser.
- 32 Av detta följer att om samma omständigheter vid en domstolsprövning år 2024 föreligger som i NJA 2007 s. 584 bör ett ideellt skadestånd utgå med runt 20 000 kr (15 000 kr i 2007 års penningvärde motsvarar drygt 21 000 kr i 2024 års penningvärde).
- 33 För det fall det inte finns vägledande praxis gällande annan ideell skada avseende samma omständigheter och domstolsprövningen i stället måste sikte på att jämföra med belopp för kränkingsersättning vid brott blir bedömningen delvis annorlunda. Genom att ersättningsnivåerna för kränkning vid brott ska utvecklas dynamiskt kommer även skadestånd för konventionsöverträdelser att automatiskt anpassas till penningvärdets utveckling. Något skäl att därutöver göra en generell höjning till följd av

inflationen av skadestånd för annan ideell skada torde därmed inte föreligga.

Bedömningen av annan ideell skada beträffande Arne Gavelin

- 34 Tingsrätten och hovrätten har kommit fram till att det förekommit brister vid handläggningen av Arne Gavelins förvaltarskap och att han därför felaktigt haft förvaltare under drygt ett års tid. Nedan redovisar staten sina skäl för att den av hovrätten fastställda nivån på ersättningen i det här fallet är rimlig med hänsyn till överträdelsens art, omständigheterna i övrigt, tidigare rättspraxis, en jämförelse med kränkingsersättning med anledning av brott och Europadomstolens praxis.

Överträdelsens art

- 35 Överträdelsen av artikel 8 i Europakonventionen omfattar i det här fallet att det har förekommit ett antal, framför allt processuella, brister vid handläggningen av förvaltarskapsärendet. Överträdelsens kärna är dock att Arne Gavelin utsattes för ett intrång i sitt privatliv genom att han under ett år framtogs sin rättshandlingsförmåga. Vid bedömningen av ersättningsnivån bör detta förhållande vara det centrala, medan huruvida det har förekommit en eller flera processuella brister i samband med förvaltarskapsbesluten är av underordnad betydelse. I sammanhanget kan noteras att processuella brister generellt bör jämföras med mindre allvarliga brott (se t.ex. prop. 2017/18:7 s. 65).
- 36 Vidare bör beaktas att beslut om förvaltarskap visserligen är att betrakta som en av de allvarligare inskränkningarna i en persons privatliv enligt artikel 8, men det är en inskränkning som, om förutsättningarna för förvaltarskap är uppfyllda, ändå accepteras. Artikel 8 utgör således inte någon absolut rättighet och ingår inte bland de mest skyddsvärda artiklarna i Europakonventionen.

Omständigheterna i övrigt

- 37 Att Arne Gavelin, till följd av sin ålder, typiskt sett skulle drabbas hårdare av en förvaltare än en yngre person är inte en omständighet som bör påverka intensiteten av överträdelsen. De personer som får, eller övervägs få, förvaltare är typiskt sett i någon form av sårbar eller utsatt situation. Några skäl att urskilja Arne Gavelins situation från andra som prövas för att få förvaltare, och felaktigt kan tänkas få det, föreligger inte. Dessa omständigheter bör i stället vara inkluderade i vad som typiskt sett omfattas av ett felaktigt beslut om förvaltarskap och som medför att åtgärden får bedömas som en allvarlig överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen.
- 38 Arne Gavelin har även lyft fram att intensiteten av överträdelsen varit större än vad som kan antas vara typiskt för situationen då han framtogs inte bara kontrollen över sin ekonomi utan även över sin näringsverksamhet och att förvaltaren genomförde obefogade försäljningar av egen-

dom till ett värde om drygt 420 000 kr. Denna typ av personliga ekonomiska förhållanden är sådana omständigheter som staten inte utesluter i och för sig skulle kunna påverka bedömningen av kränkningens intensitet och därmed skadeståndets storlek. I nu aktuellt fall är det dock statens uppfattning att omständigheterna inte är av sådan omfattning att de bör få betydelse för bedömningen.

- 39 Det primära syftet med det ideella skadeståndet är att kompensera Arne Gavelin för fråntagandet av hans rättshandlingsförmåga. I och med att en förvaltare utsågs följde att denne hade rätt att vidta åtgärder för Arne Gavelins räkning. I bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är beaktas redan att en förvaltare får vidta rättshandlingar på huvudmannens vägnar. Det är primärt vad som gör överträdelsen allvarlig. Att en förvaltare även vidtar åtgärder i enlighet med uppdraget bör därför som utgångspunkt inte anses påverka intensiteten av överträdelsen, utan ingår i vad som typiskt sett denna innefattar. På samma sätt som nyss anförts bör således även dessa förhållanden anses ingå bland de omständigheter som gör att ett felaktigt beslut om förvaltarskap utgör en allvarlig överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen.
- 40 Hur förvaltaren utför uppdraget eller agerar i det enskilda fallet är omständigheter som i princip inte bör påverka ersättningsnivån. Dessa omständigheter omfattas inte heller av prövningsramen för det här målet. En förvaltares verksamhet står under överförmyndarens tillsyn. Överförmyndaren har därvid bl.a. befogenhet att, vid missbruk eller försumelse, entlediga förvaltaren. Ytterst finns även möjlighet att föra skadeståndstalan mot förvaltaren. För det fall förvaltaren missbrukar sitt uppdrag eller begår handlingar som eventuellt utlöser skadeståndsskyldighet ska dessa invändningar hanteras inom andra processer än det nu aktuella skadeståndsmålet. Staten kan därför inte, genom nu aktuell talan, lastas för hur förvaltaren skött uppdraget som en del av överträdelsen av Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen.
- 41 Slutligen vill staten lyfta fram att den omständigheten att Arne Gavelin upplevt att kränkningen varit större än vad som kan antas vara fallet vid de flesta beslut om förvaltarskap inte är något som ska vägas in i bedömningen (se punkten 30 ovan).
- 42 Sammanfattningsvis har det, som underinstanserna kommit fram till, varit fråga om en allvarlig överträdelse. Överträdelsens innebörd för den enskilde är att denne fråntas sin rättshandlingsförmåga. Detta får typiskt sett anses gett upphov till känslor av maktlöshet och frustration.

Jämförelsen med kränkningersättning och tidigare praxis

- 43 Inledningsvis kan konstateras att det i princip saknas praxis från Högsta domstolen till direkt vägledning för bedömningen av skadan i nu aktuellt fall. I det rättsfall som avsett artikel 8 i Europakonventionen, NJA 2007 s. 584, bestämdes ersättningen för ideell skada till 15 000 kr men omständigheterna är inte jämförbara med nu aktuellt mål.

- 44 Av relevans för bedömningen är däremot de s.k. medborgarskapsmålen, NJA 2014 s. 323 och NJA 2018 s. 103, vilka också avsåg rättighetsöverträdelser, låt vara av regeringsformen. I medborgarskapsmålen var det fråga om domstolsbeslut som hade brutit mot svensk grundlag avseende en absolut rättighet där medborgarskapet utgör själva grunden för folkstyrelsen. Högsta domstolen uttalade att det var fråga om en överträdelse vars skadeverkningar inte lät sig värderas efter en allmän måttstock.
- 45 I 2014 års fall hade klaganden varit avregistrerad som svensk medborgare i ca fyra och ett halvt år och ersättning utgick där med 100 000 kr. I 2018 års fall var klaganden avregistrerad som svensk medborgare i cirka 23 år och ersättning utgick då med 150 000 kr.
- 46 När det sedan gäller att relatera överträdelsen i aktuellt fall till kränkingsersättning vid brott är det, som ovan konstaterats, inte självklart med vilken brottskategori som jämförelsens ska göras. En brottskategori som kan ge viss ledning är dock enligt statens uppfattning de integritetskränkande brotten, exempelvis olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § brottsbalken.
- 47 Syftet med den kriminaliseringen är att skydda mot intrång i personers privatliv. Integritetsintrånget beskrivs som en personlig förlust där något som var en del av den enskildes privata sfär går förlorat och blir tillgängligt för andra utom den enskildes kontroll (prop. 2016/17:222 s. 33). Kränkingsersättning kan utgå då brottet anses utgöra ett angrepp på någons frid. Ett angrepp på någons frid avser angrepp som inskränker rätten att få vara i fred och hålla sitt privatliv för sig själv (prop. 2000/01:68 s. 64 och SOU 2021:64 s. 66).
- 48 Även om brottets karaktär, att genom intrång i någons privatliv sprida bilder eller annan uppgift, skiljer sig åt från det som Arne Gavelin utsatts för, finns det flera beröringspunkter med det skydd, och därmed vad kränkingsersättningen avser att ersätta, som brottsbestämmelsen försöker uppnå. De belopp som döms ut för olaga integritetsintrång ligger normalt i spannet 5 000 kr till 25 000 kr. För allvarliga integritetsintrång ligger praxis runt 30 000 kr och för de allra allvarligaste fall som har bedömts som grovt olaga integritetsintrång har gett kränkingsersättning om 60 000 kr.
- 49 Vidare kan konstateras att vid tidpunkten för tingsrättens bedömning av Arne Gavelins talan låg normalbeloppet för kränkingsersättning för allvarliga brott som våldtäkt och synnerligen grov misshandel på 100 000 kr och för försök till mord på 125 000 kr.

Skälig ersättningsnivå i aktuellt fall

- 50 När ersättningen för den överträdelse av artikel 8 Europakonventionen som Arne Gavelin har utsatts för ska värderas är det naturligt att utgå ifrån de högre ersättningar som utgår för kränkingsersättning vid grovt

olaga integritetsintrång. Då det är fråga om ett allvarligt intrång i Arne Gavelins privatliv är det rimligt att ersättningen sätts till viss del över den ersättning som normalt utgår för liknande fall.

- 51 Överträdelsen är dock inte så allvarlig att den typiskt sett kan värderas till samma nivå som de kränkningar som brottsoffer för våldtäkt, synnerligen grov misshandel eller försök till mord ska ersättas för. Enligt staten skulle det kunna framstå som stötande för det fall ersättningen i detta mål skulle utgå med mer än vad som normalt utgår för de nyss nämnda allvarliga brotten. Ett sådant högt belopp skulle knappast kunna anses harmoniera med kränkingsersättning för brott. De högre skadeståndsbeloppen bör vara reserverade för betydligt grövre kränkningar än den som nu prövas. En ersättning om 80 000 kr är även åtta gånger högre än vad som utgår för de fall det har varit fråga om en överträdelse som inte enbart kan stanna vid ett erkännande. Om ersättning utgår i enlighet med begärt belopp uppkommer även frågan hur allvarligare överträdelser ska värderas i framtiden.
- 52 Därtill talar medborgarskapsmålen med styrka för att ersättningen inte bör överstiga 100 000 kr, och än mindre 150 000 kr. Medborgarskapet är det formella medlemskapet i det svenska samhället, inte minst då det är den grundläggande förutsättningen för den enskildes rätt att delta i val till riksdagen. Att en enskild varit avregistrerad som svensk medborgare i ca fyra och ett halvt år respektive cirka 23 år bör anses vara allvarligare överträdelser än att felaktigt haft förvaltare i drygt ett år.
- 53 Den slutsats som rimligen kan dras är att ersättningen till Arne Gavelin bör hamna någonstans kring 60 000 kr men inte överstiga 100 000 kr. Vid en helhetsbedömning framstår det utdömda beloppet i hovrätten som väl avvägt.
- 54 Inte heller framstår den slutsatsen som uppenbart orimlig i förhållande till Europadomstolens praxis. Tvärtom. Det finns inga avgöranden gällande liknande frågor mot Sverige. Med hänsyn till den praxis som finns mot andra länder, som måste värderas med stor försiktighet, följer tydligt att 80 000 kr inte kan anses utgöra ett uppenbart orimligt resultat (se t.ex. *Ivinovic mot Kroatien*, no. 13006/13, 18 september 2014 och *X och Y mot Kroatien*, no. 5193/09, 3 november 2011). Europadomstolens praxis medför således inte att det måste dömas ut ett högre belopp än 80 000 kr.

Sammanfattning

- 55 Att Arne Gavelin fräntagits sin rättshandlingsförmåga utgör en allvarlig överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. Vid en jämförelse med kränkingsersättning vid brott framstår de belopp som döms ut för olaga integritetsintrång som möjliga att jämföra med. Överträdelsen framstår inte som så allvarlig att den uppkomna kränkningen kan jämföras med den kränkning som brottsoffer för de allvarligaste brotten typiskt sett utsetts för. Dessa förhållanden och med beaktande av de s.k. medborga-

skapsmålen gör att skadeståndet i det här fallet bör ligga på den nivå hovrätten kommit fram till. Några skäl att ändra hovrättens dom föreligger därmed inte.

Bevisning

Staten åberopar inte någon bevisning.

